

ความปกติใหม่ทางการศึกษากับความเหลื่อมล้ำที่มากยิ่งขึ้น

New normal in education and greater inequality

ไสว วีระพันธ์ และ อธิภัทร ถิ่นแสนดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร

Sawai Weerapan and Theeraphat Thinsandee

Mahamakut Wittayalai University Roi Et Campus

Email: kruwai2007@gmail.com

วันที่รับบทความ: 28 มิถุนายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ: 17 กรกฎาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 6 สิงหาคม 2564

Received: June 28, 2021; Revised: กรกฎาคม 17, 2021; Accepted: August 6, 2021

บทคัดย่อ

สถานการณ์โควิด-19 ในปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบต่อด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ การจัดการเรียนการสอน ประสิทธิภาพการเรียนรู้ การให้บริการของสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปสู่ความปกติใหม่ทางการศึกษา (New Normal) แนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อออนไลน์จึงระดมเข้ามาช่วยแก้ปัญหาทางการเรียนการสอน อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ในภาวะปกติประเทศไทยมีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายาวนาน ทำให้คนในชาติมีโอกาเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้ไม่เท่าเทียมกัน อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และความแตกต่างของสถานศึกษา ซึ่งมีสาเหตุมาจากความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และความเหลื่อมล้ำในการใช้จัดสรรงบประมาณและกำลังคนเพื่อการศึกษาของภาครัฐ ซึ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 การจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีคุณภาพสำหรับการเรียนออนไลน์ของครูและนักเรียนมีต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่สูง ทำให้เกิดความไม่พร้อมในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาบางแห่ง และความไม่พร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีฐานะยากจน ทำให้ขาดแคลนเทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่บ้าน เศรษฐกิจแย่งแย่งบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในบ้านที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียนโดยตรง ทำให้คุณภาพทางการศึกษาของนักเรียนมีความแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่า ความปกติใหม่ทางการศึกษา (New Normal) ข้ำเติมปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทยให้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : โควิด 19, ความปกติใหม่ทางการศึกษา, ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

Abstract

Covid-19 situation at present, it affects the society, economy, teaching and learning management. learning efficiency school services resulting in adaptation and change to New Normal in education, the concept of teaching management using online media has therefore mobilized to help solve teaching problems, equipment and digital technology therefore play an important role in teaching and learning management. In normal conditions, Thailand has had problems with educational disparities for a long time. This gives people in the nation an unequal access to quality education. due to family socioeconomic differences and differences in educational institutions This is caused by inequality in the economy and society of the family. and disparities in the use of budget and manpower allocation for government education. In this situation of the COVID-19 pandemic, providing teachers and students with quality digital equipment and technology for quality online learning is costly and costly. causing inadequacy in teaching and learning management of some educational institutions and lack of learning readiness of students who are poor shortage of digital technology necessary for learning In addition, there were also aggravating problems with the situation at home. the economy is worse atmosphere and home environment that is not conducive to online learning would directly affect the quality of students. This makes the quality of education of students even more different. which is clearly evident new normal in education aggravates the problem of inequality in education of Thailand.

Keywords: Covid-19, New Normal in Education, Educational Inequality

บทนำ

การระบาดของไวรัสโคโรนา พ.ศ. 2562–2564 เป็นการระบาดทั่วโลก โดยมีสาเหตุมาจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม 2563 และประกาศให้เป็นโรคระบาดใหญ่ ทั่วโลก ในวันที่ 11 มีนาคม 2563 จากเดิมที่เราคิดว่าเรื่องโรคระบาดอาจเป็นเรื่องไกลตัว เราเห็นการแพร่ระบาดของโรคซาร์สและพบเจอกับวิกฤตต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง แต่เราไม่เคยคิดว่ามันจะเกิดการระบาดไปทั่วโลก จนกระทั่งเกิดการระบาดของไวรัสโคโรนา และได้กระจายไปทั่วโลก และได้ส่งผลกระทบต่ออย่างหนักต่อทุกด้านในชีวิตสังคมของประเทศต่างๆ กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ ในหลายประเทศหยุดชะงัก ความสูญเสียในชีวิตและรายได้จากการระบาด

และมาตรการที่ใช้เพื่อควบคุมโรค ทำให้สวัสดิการและความกินดีอยู่ดีของประชาชนลดลงอย่างประมาณค่าไม่ได้ ผู้เชี่ยวชาญคาดการณ์ว่า หลังโควิด-19 เศรษฐกิจการเมืองโลกจะเปลี่ยนแปลงไปในหลายมิติ รวมทั้งในประเทศไทยเช่นเดียวกัน (วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์, 2564)

ประเทศไทยพบการระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส-2019 หรือ COVID-19 ตั้งแต่วันที่ต้นเดือนมกราคม 2563 จำนวนผู้ติดเชื้อ COVID-19 เพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ จนถึงมีนาคม 2563 ที่จำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มเป็นหลักร้อยและมียอดผู้ป่วยใหม่ 188 คน ในวันที่ 15 มีนาคม 2563 ซึ่งถือว่าเป็นวันที่สูงสุดของการระบาดรอบแรก แล้วจึงลดลงต่อเนื่อง รักษาระดับการติดเชื้อสองหลักเอาไว้ถึง 9 เดือนและมีผู้เสียชีวิตน้อยมากจนได้รับคำชมจากองค์การระหว่างประเทศว่า ประเทศไทยสามารถควบคุมการระบาดของ COVID-19 ได้เป็นอย่างดี หลังจากนั้นอีกไม่นานก็เกิดการระบาดรอบ 2 ในช่วงเดือนธันวาคม 2563 ซึ่งมีผู้ติดเชื้อใหม่หลักพันและลดลงในเวลาต่อมา หลังจากนั้นเกิดการระบาดรอบ 3 ในเดือน เมษายน 2563 จำนวนผู้ติดเชื้อใหม่ กลับมาเพิ่มขึ้นอีกครั้งจาก หลักร้อยสู่หลักพัน และเดือนกรกฎาคม 2564 นี้ ผู้ติดเชื้อใหม่มีจำนวนหลักหมื่นคนต่อวัน และยังไม่มีแนวโน้มจะลดลง (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), 2564) ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนในด้านต่างๆ อย่างมาก และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตใหม่ในทุกๆ ด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งด้านการศึกษาด้วย

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการศึกษาทุกระดับทั่วโลกทำให้สถานศึกษาเกือบทุกแห่งทั่วโลกต้องปิดการเรียนการสอน ข้อมูลของ UNESCO (World Economic Forum, 2020) พบว่ามีจำนวนนักเรียน 1.38 พันล้านคน ได้รับผลกระทบจากการปิดสถานศึกษา ซึ่งเป็นผลกระทบต่อเนื่องอย่างกว้างขวาง และเกิดการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการศึกษา เพราะส่งผลต่อการเรียนรู้และคุณภาพของนักเรียน จึงมีการปรับการเรียนการสอนในหลายรูปแบบ เกิดนวัตกรรมทางความคิดมีรูปแบบใหม่ทางการเรียนการสอน แม้นักเรียนไม่สามารถมาโรงเรียน แต่สามารถเรียนและให้เกิดการเรียนรู้ที่บ้านได้ ซึ่งถือว่าเป็นความปกติใหม่ทางการศึกษา (New Normal) ที่หน่วยงานการศึกษาและนักเรียนต้องมีการปรับตัว ดังนั้นแนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ สื่อออนไลน์จึงระดมเข้ามาช่วยแก้ปัญหาทางการเรียนการสอน อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการ การเรียนการสอน หากโรงเรียนและนักเรียนไม่สามารถหาเครื่องมือทางการเรียนได้ครบ เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต สมาร์ทโฟนที่มีคุณภาพดี สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ดี ย่อมส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน ซึ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ระบบเศรษฐกิจหยุดชะงัก คนตกงานจำนวนมาก รายได้ลดลง ดังนั้นการจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีคุณภาพสำหรับการเรียนออนไลน์จึงเป็นเรื่องที่มากยิ่งขึ้นสำหรับผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของครอบครัว ชุมชนและสังคมที่มีผลต่อคุณภาพของการเรียนออนไลน์ และส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนซึ่งจะเป็นกำลังของชาติในอนาคต (เทียน ทองแก้ว, 2563) จากสถานการณ์ของโควิด-19 และความปกติใหม่ทางการศึกษา (New normal) ที่เกิดขึ้น จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมมีมากยิ่งขึ้น

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้อยู่ในอันดับ 3 ของโลก ช่วง 5 ปีที่ผ่านมา รายงานว่า คนรวยที่สุดร้อยละ 1 ของประเทศ ถือครองทรัพย์สินมากกว่าร้อยละ 58 ของประเทศ ในขณะที่กลุ่มคนที่ยากจนที่สุดร้อยละ 40 มีทรัพย์สินรวมกันเพียงร้อยละ 1.9 จากทั้งหมดช่องว่างของรายได้และทรัพย์สินดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำด้านอื่นๆ ในสังคม หนึ่งในนั้นคือ ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา (ภาววรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์, 2564) ยิ่งในช่วงวิกฤตจากสถานการณ์ของโควิด-19 เช่นนี้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นปัญหาที่ยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น ซึ่งในบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับความปกติใหม่ทางการศึกษา(New Normal) และผลกระทบที่มีต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ผลกระทบของโควิด-19 ต่อการจัดการศึกษา

ในปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนด้านต่างๆ เป็นอย่างมาก “ความปกติใหม่” (New Normal) เป็นแนวทางที่หลายๆ คนจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการชีวิต วิถีชีวิตเปลี่ยนไปจากที่เคยออกจากบ้าน เพื่อไปทำงาน ไปโรงเรียนต้องหันมาทำทุกอย่างที่บ้าน ต้องเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล ล้างมือบ่อยๆ เช็ดมือด้วยแอลกอฮอล์ เป็นต้น ความปกติใหม่ (New Normal) ราชบัณฑิตยสภา โดยคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ราชบัณฑิตยสภา ได้อธิบายคำนี้เอาไว้ว่า New Normal แปลว่า ความปกติใหม่ ฐานวิถีชีวิตใหม่ หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากเดิม เนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบ จนแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหวังล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติและการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงรักษาวิถีดั้งเดิมวนเวียนมาถึงอดีต

เทือน ทองแก้ว (2563) ได้กล่าวถึง ผลกระทบ (Impact) เกิดจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อการจัดการศึกษาประกอบด้วย

1) ด้านสังคม สังคมการเรียนรู้มีผลกระทบจากมาตรการทางสาธารณสุข ในการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) หมายถึง การให้บุคคลอยู่ห่างกัน อย่างน้อย 1-2 เมตร ในการทำกิจกรรมทางสังคม เช่น การประชุม การนั่งคุยกัน การรับประทานอาหารโต๊ะเดียวกัน การปฏิสัมพันธ์ การยืนห่างกันในลิฟท์โดยสาร เป็นต้น ทุกคนสวมหน้ากากอนามัย แม้แต่ การเดินทางก็ต้องสวมหน้ากากอนามัยด้วยเช่นกัน ระบบการประชุมออนไลน์ที่สามารถประชุมในที่ทำงานหรือที่บ้าน โดยไม่ต้องนั่งรวมกันในที่ประชุมเดียวกัน

2) ด้านเศรษฐกิจ มีผลกระทบอย่างรุนแรง โควิด-19 ส่งผลให้คนว่างงาน เพราะโรงงานปิดกิจการ ผู้ปกครองไม่มีรายได้ นักเรียน นักศึกษาไม่มีเงินใช้จ่ายเป็นค่าหน่วยกิต และอุปกรณ์การศึกษา สถาบันการศึกษามีรายได้ลดลง ส่งผลกระทบต่อระบบ การจัดการเรียนการสอน รัฐบาลมีงบประมาณอุดหนุนการศึกษาลดลง สถานการณ์เหล่านี้มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของประเทศ

3) ด้านการศึกษา การศึกษาได้รับผลกระทบหลายด้าน ดังนี้

3.1) การจัดการเรียนการสอน เป็นหัวใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน วิกฤติ โควิด-19 ได้เป็นโอกาสให้สร้าง แนวคิดใหม่ทางการเรียนรู้ หรือการเรียนการสอนด้วยวิธีการใหม่ นวัตกรรมใหม่ เช่น ทำงานที่บ้าน เรียนที่บ้าน ในช่วงระบอบหนัก ทุกคนอยู่บ้าน ทำงานที่บ้าน พอสถานการณ์คลี่คลายลง ก็มีการเรียนสลับกันทั้งที่โรงเรียนและบ้าน พบว่า นวัตกรรมทางการเรียน ที่เหมาะสมที่สุดในช่วงระบอบ คือ การเรียนแบบผสมผสาน (Schwenger, 2018) เป็นวิธีสอนในระบบผสมผสานในหลายลักษณะตามแนวคิดและประสบการณ์ของผู้สอนและความสามารถของผู้เรียน เช่น การใช้ระบบการสอนออนไลน์ผสมผสานกับสาระการเรียนรู้ในลักษณะอื่น ๆ เช่น ผสมผสานกับวิธีการของ Web-Based Technology ผสมผสานกับวิธีการสอนหลาย ๆ วิธีผสมผสานกับเทคโนโลยีทางการสอนกับการสอนในชั้นเรียนปกติ และการใช้เทคโนโลยีทางการสอนกับการปฏิบัติงานจริง ซึ่งนิยมใช้กันมาก แต่ก็มีผลกระทบในลักษณะเป็นข้อสังเกตว่า การสอนในระบบออนไลน์อย่างเดียวได้ผลน้อย เพราะนักเรียนอาจไม่สนใจ หรือไม่มีวินัยในตนเอง การสอนแบบนี้ต้องใช้ระบบตัวเตอรืมาช่วยเสริมการเรียนรู้ด้วย

3.2) นักเรียนกับอาหารและสุขภาพของนักเรียน นักเรียนที่เคยได้รับการดูแลจากโรงเรียน เช่น โครงการอาหารกลางวัน การตรวจสุขภาพจากโรงเรียน จะได้รับผลกระทบเมื่อปิดโรงเรียน

3.3) ผลลัพธ์การเรียนรู้ นักเรียนต้องหยุดเรียน ระบบการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลง โอกาสทางการเรียนรู้แบบตัวต่อตัวกับการเรียนด้วยตนเอง ผลลัพธ์การเรียนรู้ก็ได้รับผลกระทบ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฝึกทักษะหรือการปฏิบัติจะมีผลกระทบไปด้วย ผลลัพธ์การเรียนรู้ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง เมื่อสถานศึกษาปิด นักเรียนอยู่บ้านผู้ปกครองดูแลในวัยเด็กส่วนระดับอุดมศึกษา แม้ว่าจะสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ก็มีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้

3.4) ผลกระทบทางจิตวิทยาต่อนักเรียน นักเรียน นักศึกษาเกิดความเครียดจากภาวะที่ต้องอยู่ในบ้านแม้ว่าจะมี การคลายมาตรการแล้วก็ตาม แต่การเข้าเรียน หรือเดินทางยังกังวลกับการกลับมาของการระบาดในรอบที่สามหรือสี่ ความสูญเสียจากรายได้ ผลกระทบจากรายได้ของผู้ปกครอง การช่วยเหลือของรัฐ ก็ไม่สามารถช่วยเหลือได้ทั่วถึง และเนื่องจากยังไม่สามารถ ผลิตวัคซีนได้อย่างทั่วถึง ก่อให้เกิดความกังวลและความเครียด

3.5) ผลกระทบต่อผู้บริหารและครูผู้สอน

3.5.1) การบริหารวิกฤติ เป็นช่วงภาวะที่ผู้ได้รับผลกระทบในการบริหารที่ยาก ต้องจัดการกับภาวะวิกฤติที่เกิดจากมาตรการของรัฐ สถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ป้องกันไม่ให้เกิด แก๊ซสถานการณ์ด้วยความรวดเร็ว การสื่อสารที่ดีเป็นปัจจัยความสำเร็จ จึงต้องเป็นนักสื่อสารที่ดี หรือหาคนที่มีความสามารถในการสื่อสารมาช่วย และมีทีมงานช่วยเหลือ ทั้งระหว่างที่เกิดวิกฤติ และภายหลังวิกฤติ

3.5.2) ครูผู้สอน ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน จากการสอนในชั้นปกติมาเป็นการสอนแบบผสมผสาน และการเตรียมการสอนเมื่อสถานการณ์คลี่คลาย ซึ่งทั้งสองลักษณะต้องมีการ

ออกแบบการเรียนการสอน การทดลองก่อนสอนจริง สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบการจัดห้องเรียน สื่อการเรียน การสอน การจัดช่วงเวลาสอน การทดสอบ รวมทั้งระเบียบและเกณฑ์การประเมินการเรียนรู้ที่ต้องปรับปรุง

3.6) ผลกระทบต่อการให้บริการของสถานศึกษา เครือข่าย ผู้ปกครองจะได้รับผลกระทบเมื่อสถานศึกษาปิดดำเนินการโครงการที่ตกลงต้องเลื่อน หรือยกเลิก การรวมกลุ่มต้องยกเลิกเช่นกัน งบประมาณก็ยกไปใช้จ่ายในการบริหารวิกฤติ โควิด-19

การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอน จะมีการปรับเปลี่ยนเป็นการเรียนรู้ทางไกลและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ จะกลายเป็นความปกติใหม่ทางการศึกษา (New Normal) การจัดการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์ที่ทั่วถึงและมีประสิทธิผลสูงสำหรับผู้เรียนทุกคน ต้องพึ่งพาหลายปัจจัย ทั้งความพร้อมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ความพร้อมของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ และความพร้อมของครอบครัวและนักเรียนในการเรียนรู้จากที่บ้าน ปัจจัยเหล่านี้มีต้นทุนมหาศาล เช่น หากรัฐจะจัดสรรเงินช่วยเหลือค่าคอมพิวเตอร์แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยที่ยากจนคนละ 10,000 บาท จะต้องใช้งบประมาณถึง 2,800 ล้านบาท (เสาวรัช รัตนคาฟู, 2563) และหากรัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณเพื่อซื้อคอมพิวเตอร์ให้เฉพาะนักเรียนกลุ่มยากจนพิเศษที่มีอยู่กว่า 700,000 คน ตามเกณฑ์การคัดกรองของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) คนละ 10,000 บาท จะต้องใช้งบประมาณกว่า 7,000 ล้านบาท นอกจากนี้ ยังมีต้นทุนที่ครอบครัวนักเรียนต้องจ่าย ทั้งค่าอินเทอร์เน็ต ค่าอาหารกลางวัน ต้นทุนค่าเสียโอกาสของพ่อแม่ผู้ปกครองที่ต้องใช้เวลาดูแลการเรียนรู้ของลูก แทนการทำงานหารายได้ และต้นทุนค่าเสียโอกาสของนักเรียนจากการเรียนทางไกลหรือเรียนออนไลน์ ที่งานวิจัยจำนวนไม่น้อยบ่งชี้ว่า ก่อให้เกิดผลลัพธ์ต่ำกว่าการเรียนตามปกติกับครูในห้องเรียน แต่ในสถานการณ์เช่นนี้ทุกคนก็ต้องมีการปรับตัวเข้าสู่ความปกติใหม่ทางการศึกษา เพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียนยังคงดำเนินต่อไปได้ ซึ่งการปรับตัวเข้าสู่ความปกติใหม่ทางการศึกษา มีต้นทุนมหาศาลที่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดหางบประมาณเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองของนักเรียน จะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ และหากรัฐบาลมีงบประมาณไม่เพียงพอหรือดูแลจัดสรรงบประมาณได้ไม่ทั่วถึงหรือเท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นปัญหาของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน สาเหตุของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทยเกิดจากความเหลื่อมล้ำของสภาพทางสังคมไทย ซึ่งเกิดจากสถานะในสังคม ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมของครอบครัว ภูมิฐานะของผู้เรียนในเขตเมืองและชนบท สภาพทางวัฒนธรรม การศึกษาของพ่อแม่ และเกิดจากความเหลื่อมล้ำ จากการจัดการศึกษาชาติ ซึ่งเกิดจากการ

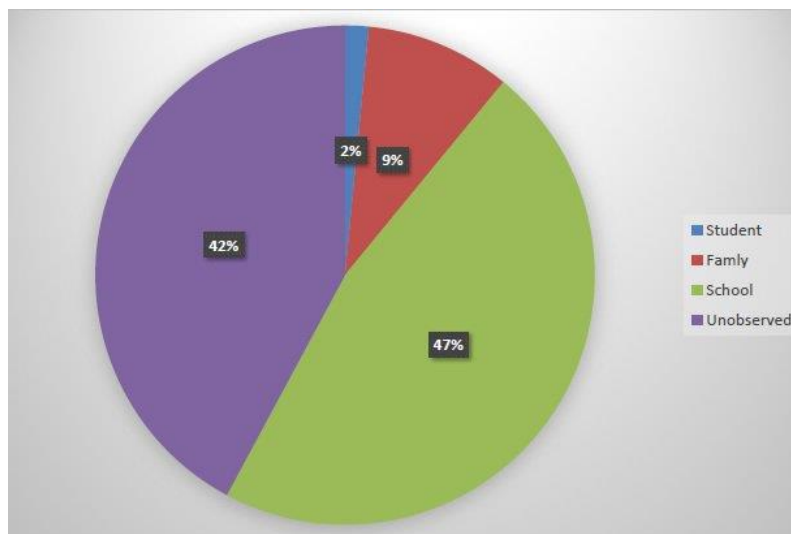
บริหารจัดการศึกษา ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณและกำลังคนทางการศึกษาที่ไม่เป็นธรรมระหว่างสถานศึกษาขนาดใหญ่ สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาในชนบท และสถานศึกษาในเมือง การจัดสรรอัตราครูและทรัพยากรทางการศึกษาไม่ตรงตามความเป็นจริง (เปรี๊ญ กิจรัตน์ภร, 2555)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558) ได้ให้ความหมายของความเหลื่อมล้ำ ว่าเป็น ความแตกต่าง ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายทรัพยากรและฐานะความเป็นอยู่ของประชากรในประเทศ หรือสถานการณ์ ที่ บุคคลหนึ่งได้รับบางอย่างที่คนอื่นไม่ได้รับ โดยไม่ได้ครอบคลุมเฉพาะความแตกต่างด้านรายได้หรือความมั่งคั่ง แต่ยังรวมถึงความไม่เท่าเทียมกันของโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคม ความแตกต่างของสภาพทางสังคม ความยุติธรรม และอำนาจทางการเมือง ความเหลื่อมล้ำมักเป็นผลจากความไม่เป็นธรรม ซึ่งหมายถึง ความไม่เสมอภาค ความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้นทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค การละเมิด การละเลยการกระทำที่ไม่สมควรหรือผิดกฎหมาย ทำให้ประชาชนที่มีสิทธิเท่าเทียมกันมีความสามารถในการเข้าถึงสิทธิที่ไม่เท่ากัน หรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่ากัน

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2561) ได้ให้ความหมายของ “ความเหลื่อมล้ำ” หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกัน หรือ inequality ซึ่งเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันปรากฏในทุก ๆ เรื่อง, ในทุก ๆ พื้นที่, ในทุก ๆ ภาคส่วน และในทุก ๆ เวลา ดังนั้นจึงเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่อาจจะจัดให้หมดสิ้นไปได้

นณริฏ พิศลยบุตร (2559) ได้ให้ความหมายของ “ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา” หมายถึง ความแตกต่าง ในผลลัพธ์ของการศึกษา ซึ่งเป็นผลเกี่ยวเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆที่มากกว่าแค่คุณภาพของการเรียนการสอน แต่ครอบคลุมไปถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องทั้งหมด ตั้งแต่ปัจจัยเฉพาะของนักเรียนแต่ละคน ปัจจัยทางด้านครอบครัว ไปจนถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

นณริฏ พิศลยบุตร (2559) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้ผลคะแนนสอบของเด็กนักเรียนในวัยเดียวกันมีความแตกต่างกัน โดยเลือกใช้ผลการสอบโครงการประเมินผลการศึกษาปISA) ขององค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ปี พ.ศ. 2555 พบว่าองค์ประกอบของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ได้แก่ปัจจัยความแตกต่างทางด้านสถานศึกษา เช่น ขนาดของสถานศึกษา สัดส่วนครูต่อนักเรียน จะสามารถอธิบายความเหลื่อมล้ำได้ 47 เปอร์เซ็นต์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เช่น การอยู่ร่วมกันกับบิดาและมารดา ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา รวมทั้งประเภทของอาชีพของบิดาและมารดา (กลุ่มแรงงาน กลุ่มลูกจ้าง กลุ่มสูงกว่าลูกจ้าง) จะสามารถอธิบายความเหลื่อมล้ำได้ 9 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่ปัจจัยเฉพาะส่วนบุคคล เช่น อายุ เพศ นักเรียนเคยซ้ำชั้น สามารถอธิบายความแตกต่างในคะแนนสอบได้เพียงแค่ 2 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ ยังมีความเหลื่อมล้ำมากถึง ร้อยละ 42 ที่ไม่สามารถอธิบายได้ภายใต้กรอบการวิเคราะห์ตามข้อมูลของ ปISAข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความเหลื่อมล้ำในส่วนนี้จะซ่อนอยู่ในปัจจัยส่วนตัวของแต่ละบุคคล และปัจจัยครอบครัวเป็นสำคัญ เนื่องจากตัวแปรที่สำคัญๆ ที่ไม่ได้รวมอยู่ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ จะอยู่ในตัวแปรสองกลุ่มดังกล่าว อาทิเช่น ความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) ทักษะคิดของเด็กนักเรียนต่อการเรียนรู้ รูปแบบการอบรมของครอบครัว หรือวัฒนธรรมการเรียนรู้ในครอบครัว เป็นต้น

รูปที่ 1 องค์ประกอบของความเหลื่อมล้ำตามบทบาทของปัจจัยที่สำคัญ
(ณรรีฎ พิศลยบุตร, 2559)

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทย เป็นผลมาจากความแตกต่างทางด้านสถาบันการศึกษา ครอบครัว และความแตกต่างของตัวบุคคลเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์ (2563) ที่พบว่า สถานศึกษาในแต่ละแห่งก็มีทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งด้านอุปกรณ์การศึกษา บุคลากรทางการศึกษา มีความพร้อมในการให้การศึกษาที่มีคุณภาพแตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากโรงเรียนในเขตเทศบาลจะมีคุณภาพสูงกว่าโรงเรียนนอกเขตเทศบาล และโรงเรียนขนาดเล็ก มีคุณภาพการเรียนและผลสอบโอเน็ตจะต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกจากนี้ ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค (2563) ยังพบว่า นักเรียนไทยมีการแบ่งแยกกันเรียนในโรงเรียนตามระดับฐานะทางครอบครัวที่ค่อนข้างชัดเจนเมื่อเทียบกับหลายๆ ประเทศ กล่าวคือนักเรียนที่มีฐานะกับนักเรียนกลุ่มด้อยโอกาสไม่ได้เรียนร่วมกัน คนมีฐานะได้เรียนโรงเรียนดีกระจุกตัวกันในเมือง เป็นกลุ่มที่ได้คะแนนสอบสูง ส่วนกลุ่มด้อยโอกาสก็แล้วแต่สถานภาพจะเอื้ออำนวย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทินลัคน์ บัวทอง (2561) ที่ได้ศึกษาการประเมินผลกระทบของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพบว่า ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของครอบครัวส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยนักเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษามาก มีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษามาก นักเรียนมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

Hill and King (1993) กล่าวว่าการพัฒนาทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยสอดคล้องกับ อุมารณ ภัทรวาณิช และปัทมา อมรสิริสมบุรณ์ (2550) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมทางด้านการศึกษา : เมืองและชนบท พบว่า ความแตกต่างระหว่างความเป็นเมืองและชนบท มีผลต่อการได้รับโอกาสทางการศึกษา โดยคนเมืองมีโอกาสมากกว่าคนชนบท รวมถึงทรัพยากรครัวเรือน อันได้แก่ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมก็มีผลเช่นกัน โดยครอบครัวที่ยากจนมีแนวโน้มจะได้รับโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าครอบครัวที่ร่ำรวย ซึ่งไม่เพียงแต่การมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันเท่านั้น แต่ก็ยังมีความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพของการศึกษาด้วย ธัญลักษณ์ สัมพันธ์ (2556) ได้กล่าวว่าสาเหตุความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ที่แตกต่างกันมากนั้น น่าจะมาจากความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรการเรียนรู้ และความเหลื่อมล้ำในการใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐ ซึ่งงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้รับการจัดสรรนั้นมีมากกว่าส่วนงานราชการอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง โดยในรอบ 4 ปีที่ผ่านมา (งบประมาณปี 2556-2559) กระทรวงศึกษาได้รับงบประมาณคิดเป็นร้อยละ 19 จากงบประมาณทั้งหมด และเมื่อพิจารณาถึงการกระจายของงบประมาณไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศ กลับพบว่ายังคงกระจุกตัวอยู่ที่โรงเรียนขนาดใหญ่ มีชื่อเสียงและตั้งอยู่ในจังหวัดใหญ่ๆ มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้ การศึกษาในระดับอุดมศึกษายังได้ รับการอุดหนุนงบประมาณมากกว่าการศึกษาระดับอื่นมากอีกด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (สผ.), 2559)

จากการศึกษาความเหลื่อมล้ำในสังคม พบว่า ประเด็นความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เท่าเทียมกันในสังคมมากที่สุด คือ ด้านรายได้และทรัพย์สิน ยิ่งสังคมมีความแตกต่างด้านรายได้และทรัพย์สินมากเท่าใด ยิ่งทำให้สังคมมีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไทย หนึ่งในหลายๆ ปัจจัย คือ ความไม่เท่าเทียมกันในรายได้และทรัพย์สินทำให้มีความแตกต่างทางรายได้ของแต่ละคน นอกจากนี้ การเลือกปฏิบัติกันว่าเป็นอีกปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยจากการศึกษานี้พบว่าประชาชนไทยถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความทุพพลภาพ มากที่สุดรองลงมาคือ ถูกเลือกปฏิบัติเพราะระดับการศึกษา จะเห็นได้ว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญและมีผลต่อความเหลื่อมล้ำ ในสังคม เพราะการศึกษาเป็นดังรากฐานสำคัญในการพัฒนาคน และพัฒนาคุณภาพสังคมต่อไปแต่อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพที่ดีและทั่วถึง เท่าเทียมกันนั้นเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับสังคมไทย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า หากประชาชนมีรายได้และทรัพย์สินที่แตกต่างกัน ยิ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทำให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่ดีได้นั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยด้านเงินเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อนำมาซึ่งโอกาสทางการศึกษาที่ดี ซึ่งผลการศึกษานี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Hill & King (1993) ที่ว่า การพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้นมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ยิ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้รายได้ของแต่ละครอบครัวลดลง และเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการเรียนรู้ของนักเรียน

ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพของการจัดการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์ ในสถานการณ์ที่ทุกคนต้องมีการปรับตัวเข้าสู่ความปกติใหม่ทางการศึกษา (New Normal)

ความเหลื่อมล้ำของทรัพยากรการเรียนรู้กับความปกติใหม่ทางการศึกษา (New Normal)

การจัดการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์ ให้มีคุณภาพในสถานการณ์ที่ทุกคนต้องมีการปรับตัวเข้าสู่ความปกติใหม่ทางการศึกษา (New Normal) ทรัพยากรการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง จากข้อมูลการสำรวจของ OECD สำหรับนักเรียนอายุ 15 ปี จำนวนกว่า 600,000 คน จาก 79 ประเทศทั่วโลกในปี 2018 ซึ่งได้มีการสำรวจสถานการณ์การใช้ ICT การครอบครองอุปกรณ์ดิจิทัลต่างๆ การเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต แนวทางการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ทำให้เห็นถึงสถานการณ์และความพร้อมของแต่ละประเทศ ในกรณีของประเทศไทยจากการสำรวจพบข้อมูลที่สำคัญดังนี้ (ภูมิศรัณย์ ทองเลียมผาค, 2563)

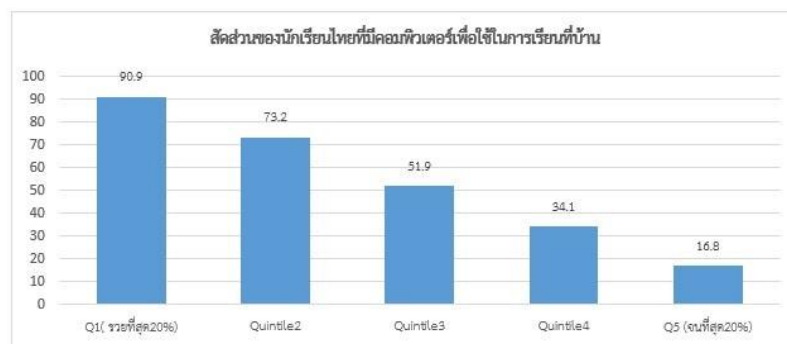
1) สถานที่สำหรับเรียนในบ้านสำหรับนักเรียน การมีห้องหรือสถานที่เงียบๆ ในบ้านสำหรับการบ้าน อ่านหนังสือ นับเป็นปัจจัยสำคัญเบื้องต้นของความสำเร็จในการเรียนของเด็ก โดยเฉพาะในการเรียนแบบออนไลน์ที่เด็กต้องนั่งทำงานด้วยตนเองนานๆ จากการสำรวจในไทยพบว่า หากแบ่งเด็กออกเป็นห้ากลุ่มตามระดับฐานะ เด็กที่อยู่ในกลุ่มฐานะดีที่สุด 84% มีสถานที่เรียนในบ้าน ในขณะที่มีเด็กกลุ่มยากจนที่สุดเพียง 55% ที่มีสถานที่สงบๆ ให้ทำงานในบ้านได้

รูปที่ 2 สัดส่วนของนักเรียนไทยมีสถานที่สำหรับเรียนในบ้าน

(ภูมิศรัณย์ ทองเลียมผาค, 2563)

2) การเข้าถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนที่บ้าน การเรียนทางออนไลน์ส่วนใหญ่ถูกออกแบบไว้สำหรับทำงานบนเครื่องคอมพิวเตอร์ ดังนั้นการไม่มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์จึงทำให้การเรียนแบบออนไลน์เป็นไปได้ยาก การสำรวจในไทยพบว่า นักเรียนเพียง 53% ที่มีคอมพิวเตอร์สำหรับทำงานอยู่ที่บ้าน ซึ่งหากแบ่งตามระดับฐานะ มีนักเรียนกลุ่มที่มีฐานะดีที่สุดถึง 91% ที่มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่บ้าน ส่วนนักเรียนกลุ่มที่ยากลำบากที่สุดเพียง 17% ที่มีคอมพิวเตอร์ เป็นความเหลื่อมล้ำที่เห็นได้ชัดเจน ซึ่งการขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นอุปสรรคหลักในการเรียนการสอนแบบออนไลน์

รูปที่ 3 สัดส่วนของนักเรียนไทยที่มีคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการเรียนที่บ้าน
(ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค, 2563)

3) การต่อเชื่อมสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่บ้านของนักเรียน การเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตเป็นอีกเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนแบบระบบออนไลน์ จากการสำรวจในไทยพบว่า นักเรียนอายุ 15 ปี ที่บ้านมีการเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ต มีประมาณ 81.6 % ซึ่งเป็นตัวเลขที่ดีพอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม หากแบ่งตามระดับฐานะของนักเรียน พบว่า ในขณะที่ครอบครัวที่มีฐานะในระดับ 40% มีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้เกิน 90% ของครัวเรือน แต่นักเรียนในกลุ่มฐานะระดับล่างสุดมีเพียง 57% ที่บ้านมีการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่มีเงินสำหรับสมัครสมาชิกอินเทอร์เน็ตหรืออยู่ในบริเวณห่างไกลกว่าที่จะมีสัญญาณเข้าถึง นับเป็นความเหลื่อมล้ำแบบหนึ่ง ซึ่งทางแก้ก็มีหลายประเทศที่ใช้การจัดสรรอุปกรณ์ wifi แบบพกพา ให้กับนักเรียนที่บ้านไม่สามารถเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตได้ หรือจัดสรรงบประมาณเพื่อให้ครัวเรือนยากจนมีเงินในการสมัครบริการอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

รูปที่ 4 สัดส่วนของนักเรียนไทยที่มีการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่บ้าน
(ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค, 2563)

4) การครอบครองโทรทัศน์ โทรศัพท์สมาร์ทโฟน และอุปกรณ์อื่นๆ ของครัวเรือน การสำรวจถึงการครอบครองอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียน เช่น โทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ เครื่องคอมพิวเตอร์ทั้งแบบตั้งโต๊ะและพกพา เครื่องคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต การสำรวจในไทยพบว่า ครัวเรือนของนักเรียนที่ได้ทำการสำรวจ มีโทรทัศน์ 1.7 เครื่อง (ประมาณ 2 เครื่องต่อครัวเรือน) มีมือถือ 2.3 เครื่อง (มีประมาณ 2-3 เครื่องในบ้าน) คอมพิวเตอร์ 0.9 เครื่อง (มีเกือบจะทุกครัวเรือน) แท็บเล็ต 0.5 เครื่อง (ทุกสองครัวเรือนจะพบว่ามีแท็บเล็ตหนึ่งเครื่อง) ดังนั้นในเชิงนโยบาย อาจจะเป็นไปได้ว่าหากต้องการเผยแพร่ข้อมูลทางการศึกษาแบบทางไกลในประเทศไทย สื่อเช่น โทรศัพท์ หรือโทรศัพท์สมาร์ทโฟน อาจจะเป็นอีกช่องทางที่สามารถเข้าถึงเด็กจำนวนมากได้ โดยมีต้นทุนที่ต่ำและยุ่งยากน้อย

จากข้อมูลข้างต้น พบว่าประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้การจัดการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์ เช่น สถานที่ในบ้านสำหรับเรียนหนังสือ การต่อเชื่อมสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่บ้าน เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องโน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มครอบครัวที่มีฐานะดีมีความพร้อม กับครอบครัวที่ยากลำบาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจหรือการสังเกตอื่นๆ ในเรื่องของความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (digital divide) อาจจะมีข้อกีดขวางสำหรับการเข้าถึงโทรทัศน์หรือโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน ที่ดูเหมือนครัวเรือนในทุกระดับฐานะสามารถเข้าถึงได้ แต่ก็ยังมีปัญหาการต่อเชื่อมสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพที่บ้าน ซึ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่นำไปสู่ความปกติใหม่ทางการศึกษา (New Normal) ที่หน่วยงานการศึกษาและนักเรียนต้องมีการปรับตัวโดยมีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งต้องใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้ล้วนมีต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่สูง การจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีคุณภาพสำหรับการเรียนออนไลน์จึงเป็นเรื่องที่ยากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ทำให้เกิดความไม่พร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียนบางกลุ่ม ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเด็กกลุ่มที่มีฐานะสามารถศึกษาต่อที่บ้านได้อย่างไม่ติดขัด มีเทคโนโลยีดิจิทัลพร้อมใช้ เข้าถึงสื่อการศึกษาคุณภาพได้ทุกที่ทุกเวลา แต่ในสถานการณ์เดียวกัน ผู้ที่มีฐานะยากจนต้องเผชิญกับความยากลำบากมากมาย ขาดแคลนเทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องฐานะทางบ้าน เศรษฐกิจแย่ลง หลายครอบครัวได้รับผลกระทบด้านรายได้ ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มนี้ต้องช่วยที่บ้านทำมาหากินเพื่อความอยู่รอด ไม่สามารถโฟกัสกับการเรียนได้ สถานที่ภายในบ้านมีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนโดยตรง จะเห็นได้ชัดเจนว่าความปกติใหม่ทางการศึกษา (New Normal) ได้ซ้ำเติมปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทยให้มีมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาท้าทายรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องหาทางแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทั้งระยะสั้น และระยะยาว เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียม เพราะการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคน พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติ

บทสรุป

สถานการณ์โควิด-19 ในปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบต่อด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ การจัดการเรียนการสอน ประสิทธิภาพการเรียนรู้ การให้บริการของสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปสู่ความปกติใหม่ทางการศึกษา (New Normal) แนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อออนไลน์จึงระดมเข้ามาช่วยแก้ปัญหาทางการเรียนการสอน อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ในภาวะปกติประเทศไทยมีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามายาวนาน ทำให้คนในชาติมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้ไม่เท่าเทียมกัน อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และความแตกต่างของสถานศึกษา ซึ่งมีสาเหตุมาจากความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และความเหลื่อมล้ำในการใช้จัดสรรงบประมาณและกำลังคนเพื่อการศึกษาของภาครัฐ ซึ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 การจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีคุณภาพสำหรับการเรียนออนไลน์ของครูและนักเรียนมีต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่สูง ทำให้เกิดความไม่พร้อมในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาบางแห่ง และความไม่พร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีฐานะยากจน ทำให้ขาดแคลนเทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาหอรุมเร้าเรื่องฐานะทางบ้าน เศรษฐกิจแย่งลงบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในบ้านที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ย่อมส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนโดยตรง ทำให้คุณภาพทางการศึกษาของนักเรียนมีความแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่า ความปกติใหม่ทางการศึกษา (New Normal) ข้ำเติมปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทยให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์. (2563). **ไทยไม่ได้ขาดแคลนงบการศึกษา แต่ปัญหาคือการใช้จ่าย**. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.eef.or.th/interview-chaiyuth/>
- ทินลัคน์ บัวทอง. (2561). การประเมินผลกระทบของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดตาก. **วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เทือน ทองแก้ว. (2563). การออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่ : ผลกระทบจากการแพร่ระบาด COVID-19. **คุรุสภาวิทยาทารย์ (JOURNAL OF TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT)**. 1(3), 2563.
- ธัญลักษณ์ สัมพันธ์. (2556). **ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาส, สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ: การศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2564, จาก <http://sd-group1.blogspot.com/2013/01/53242025.html>

- นณริฏ พิศลยบุตร. (2564). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทย:ข้อสรุปจากผลสอบปีซ่า (PISA). สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.pier.or.th/?abridged=B6>
- เปรี๊ญ กิจรัตน์ภร. (2555). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไทย ที่มาและทางออก. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 3 (2), 213-216.
- ภาววรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์. (2563). ไชยทัศน์ความเหลื่อมล้ำการศึกษาไทยเหตุใดความช่วยเหลือไปไม่ถึงเด็กยากจน. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.the101.world/thai-report-education/>
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์.(2561). “ความเหลื่อมล้ำ” คืออะไร ทำความเข้าใจ “ความไม่เท่าเทียมกัน”. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.prachachat.net/columns/news-168380>
- วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์. (2564). ความเหลื่อมล้ำโลก (Global Inequality) และการเปลี่ยนแปลงหลังโควิด. สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2564, จาก<https://www.the101.world/global-inequality-covid/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). สรุปภาพรวมเปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2556-2559 จำแนกตามส่วนราชการ. รายงานวิชาการ สำนักงานงบประมาณของ รัฐสภา, (ฉบับที่ 3/2558). จ า ก <http://library2.parliament.go.th/ebook/content-ebspa/pbo-report4-2558.pdf>
- เสาวรัจ รัตนคำฟู. (2563). วิฤตโควิด-19 รัฐต้องเร่งลดช่องว่างดิจิทัล เพื่อความเท่าเทียมในห้องเรียนออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2564, จาก<https://tdri.or.th/2020/04/digital-divide-online-education-inequalities/>
- ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค. (2563). รับมือการศึกษาในยุค COVID-19 : ความเหลื่อมล้ำและทรัพยากรของผู้เรียนจะยิ่งสำคัญ. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.the101.world/covid-19-and-inequality-in-education/>
- อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์ และปัทมา อมรสิริสมบูรณ์. (2550). ความไม่เท่าเทียมด้านการศึกษา: เมืองและชนบท. ใน วรชัย ทองไทย และสุริย์พร พันพื้ง (บก.). ประชากรและสังคม. (น. 48-61). นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม.
- Hill, M.A. and King, E.M. (1993). Women’s education in developing countries: an overview. In E.M.Kinig and M.A. Hill. (eds), Women’s education in developing countries: Barriers, Benefits, and Politics, Baltimore, MD.: John Hopkins University Press.
- Schwenger. B. (2018). Creating blended learning experiences requires more than digital skills. Retrieved August 16, 2020.From file : [http://C:/Users/SDU/Downloads/46SOTEL%20Symposium_%20Brief%20Presentation-266-1-10-20191218%20\(1\).pdf](http://C:/Users/SDU/Downloads/46SOTEL%20Symposium_%20Brief%20Presentation-266-1-10-20191218%20(1).pdf)

World Economic Forum. **The World Economic Forum COVID**. Retrieved August 16, 2020.From
<https://www.weforum.org/agenda/2020/07/covid19-education-lockdown-children/>
Zheng, L. (2015). **Journal of Computers in Education**. v. 2, p. 399-420.